

Observasjonsrapport 2004

Også fjorårets observasjonsvirksomhet ble preget av objekter i solsystemet. Høydepunktet var utvilsomt Venus-passasjen om morgenen 8. juni. Rundt dusinet små og store teleskoper utstyrt med solfiltre var i drift på Byhaugen for å fange opp den sjeldne begivenheten, som med værgudenes hjelp ble behørig observert og dokumentert for ettertiden. Ganske mange mennesker fant veien til Byhaugen i løpet av morgenen og formiddagen. Enda større var tilstrømningen til arrangementet ved Vitensenteret i Sandnes, hvor Tor Anton viste frem passasjen til hundrevis av skoleelever.

Også måneformørkelsene om kvelden tirsdag 4. mai ble observert fra Byhaugen, mens værgudene derimot snøt oss for annet enn innledningen til den neste, tidlig på morgenen torsdag 28. oktober. Den ble imidlertid rapportert skimtet gjennom et skyslør fra Eiganes.

Årets beste komet var utvilsomt **C/2004 Q2 Machholz**, som kunne sees med det blotte øye på en natt helt siden den dukket opp over horisonten SV av Orion mot midten av desember. Den var stort sett stor og rund, med bare antydning til hale. Hovedproblemet for oss på denne tiden var stort sett å kunne se stjernehimmelen i det hele tatt.

Av solsystemets øvrige objekter var Jupiter fin på vinter- og vårhimmelen, mens Saturn stod fint i *Gemini* både på ettervinteren og på nytt fra senhøsten av. Tommy og undertegnede er temmelig sikre på at vi så månen **Hyperion** (14.3^m) fra Byhaugen i i siste halvdel av februar med Annie.

Når det gjelder fjernere objekter, så en hel flokk av oss supernovaen **SN 2004et 29** oktober 2004 fra Byhaugen, bare 2 døgn etter at den ble oppdaget i den fine spiralgalaksen *NGC 6946*. Den nådde maksimal visuell lysstyrke på rundt 12.3^m dagen etterpå, den sterkeste supernova siden hin berømte *SN 1986* i den Store magellanske sky, som var synlig med det blotte øye, men selvsagt ikke på våre breddegrader. Dessverre gjorde vi en lett misidentifikasjon av den, pga. manglende kart og foto. Den var den midtre av en rekke på tre nokså jevnsterke stjerner, og ikke den vestre, som undertegnede forledet de fremmøtte til å tro. Lysstyrken var vel da rundt 13^m . Dessverre tillot ikke været fortsatte observasjoner i tiden som fulgte. *NGC 6946* selv er forøvrig verdt et skue, den har lett synlige spiralarmen (i Annie).

En annen supernova, **SN 2004dj**, som var synlig i begynnelsen av september, var også grei, også fra Byhaugen. Vertsgalaksen, *NGC 2403* viste forøvrig mye struktur fra Arildsåsen 10. september. Den har en spiralarm synlig mot N med en lys klump som er emisjonståken *NGC 2404*.

Blant høydepunktene som ble rapportert fra Arildsåsen kan nevnes at Eric, Sigmund og undertegnede mener at vi så en virkelig utfordring, den planetariske tåken **Pease 1** i kulehopen *M15* 10. september. Uten nøyaktige kart for hånden ante vi kandidaten uavhengig av hverandre på samme sted i tåken, og posisjonen stemte ved kontroll med nøyaktige kart neste dag. Eric, Sigmund og Tommy bekreftet observasjonen 9. oktober.

På utstyrssiden er fremskrittet først og fremst at vi har anskaffet og montert en 6" refraktor av kinesisk herkomst som søkekikkert for titommeren i observatoriet. Vi har også fått disponere et eldre *Meade Pictor* CCD-kamera, men værforholdene har sterkt forsinket arbeidet med å ta det i drift.

Stavanger 28.1.2005

Per A. Amundsen
Observasjonsleder